

KRIISISUUNNITELMA

Hämeen PartioPiiri ry

JÄRJESTYKSEN-
VALVOJA
ORDNINGSVAKT
SECURITY

PARTIO
scout

HÄMEEN
PARTIOPIIRI ry

Hätänumero 112

Piirin päivystävä kriisinumero (24 h) 050 3110 940

Myrkytystietokeskus 09 471977

Rikosuhripäivystys 0203 16116

Hämeen Partiopiiri ry

Yliopistonkatu 60 A

33100 Tampere

p. 03 3123 4900

partio toimisto.tampere@partio.fi

hp.partio.fi

Hämeen Partiopiiri ry - **KRIISISUUNNITELMA**

Tekstit: Hämeen Partiopiirin kriisiryhmä

Taitto: Anna-Emilia Piirainen

Kannen kuva: Otto Virtanen

Hyväksytty Hämeen Partiopiiri ry:n hallituksessa 16.4.2020

SISÄLTÖ

Lukijalle	4
1. Hämeen Partiopiiri ry	5
1.1. Organisaatio kriisitilanteissa	5
1.2. Kriisiryhmä	5
1.2.1. Defusing	6
1.3. Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	6
2. Kriisi	7
2.1. Kriisin vaiheet	7
2.1.1. Sokkivaihe	7
2.1.2. Reaktiovaihe	8
2.1.3. Työstämis- ja käsittelyvaihe	8
2.1.4. Sopeutumisvaihe	9
3. Kriisien ennaltaehkäisy ja varautuminen	9
3.1. Henkinen apu	9
3.2. Rikostaustan selvittäminen	10
4. Toimintamalleja äkillisissä tilanteissa ja kriiseissä	11
Tärkeitä puhelinnumeroita	11
4.1. Loukkaantuminen ja sairastuminen	12
4.2. Katoaminen	14
4.3. Tulipalo	14
4.4. Kiusaaminen	14
4.5. Väkivalta	16
4.6. Mielenterveyshäiriöt	16
4.6.1. Mielenterveyttä suojaavat tekijät	17
4.6.2. Itsensä vahingoittaminen ja itsemurhat	17
4.6.3. Viiltely	18
4.7. Uhkaava käytös	19
4.8. Päihteet	19
4.9. Seksuaalinen hyväksikäyttö	21
4.10. Kuolema	22
5. Kohtaaminen	23
5.1. Vanhemman kohtaaminen	24
5.2. Lapsen kohtaaminen	24
5.3. Nuorten kohtaaminen	25
5.4. Suru	26
5.5. Lapsen suru	26
6. Tiedottaminen	27
6.1 Kriisitiedottaminen	27
Lähteet	30
Toimintaohjeet ensiaputilanteisiin	32

LUKIJALLE

Tämän kriisu suunnitelman tarkoituksena on parantaa Hämeen Partio piirin varautumista ja toimimista äkillisissä kriiseissä, joita saattaa tapahtua kaikissa tapahtumissa piirin alueella. Kriisu suunnitelma antaa myös ohjeita, miten toimia muissa lippukunnan arkeen vaikuttavissa tilanteissa.

Kriisu suunnitelma kertoo lukijalleen, mitä pitää tehdä kriisin satuttuessa, kehen pitää olla yhteydessä ja mistä saa apua. Kriisu suunnitelman tavoitteena on auttaa toimimaan eri kriisitilanteissa.

Kriisu suunnitelma on suunnattu kaikille Hämeen Partio piirin toimijoille, lippukunnille, partiojohtajille, tukijoille. Kaikille, jotka ovat jollain

tavalla mukana Hämeen Partio piirin partiot toiminnassa. Tässä kriisu suunnitelmassa on annettu taustatietoa kriiseistä ja toimintaohjeet erilaisiin kriiseihin sekä ohjeistettu kriisiryhmän toiminnasta. Tätä kriisu suunnitelmaa päivitetään säännöllisesti kriisiryhmän toimesta.

Tämä kriisu suunnitelma ja Suomen Partiolaisten Turvallisesti Yhdessä -materiaali, Mielen hyvinvointi partiossa - ja turvallisuusohjeet toimivat turvallisen partio toiminnan tukimateriaaleina.

Hämeen Partio piirin kriisiryhmä

Kuva: Olli Laurikainen

1. HÄMEEN PARTIOPIIRI RY

Partiopiiri on toiminta-alueensa lippukuntien yhteenliittymä, ja se on Suomen Partiolaisten –Finlands Scouter ry:n jäsen. Piiri edustaa keskusjärjestöä omalla toiminta-alueellaan, joka ulottuu Sastamalasta Heinolaan ja Multialta Myrskylään. Hämeen Partiopiirissä on 121 lippukuntaa ja noin 10 000 jäsentä.

Piirin keskeisin tehtävä on alueensa lippukuntien toiminnallinen tukeminen ja auttaminen hyvän partiotoiminnan järjestämisessä. Piirin sisäisiä toimintatapoja ohjaavat järjestön ja partiopiirin säännöt. Piirin toimintaa suunnittelee ja toteuttaa n. 130 luottamushenkilöä.

1.1. ORGANISAATIO KRIISITILANTEISSA

Piirin puheenjohtajat toimivat kaksivuotiskausissa. Piirihallituksen valitsee vuosikokous. Hallituksen alaisuudessa toimii erilaisia ryhmiä, jotka jakautuvat jaostoihin.

Toimihenkilöpuolella Hämeen Partiopiiriä johtaa toiminnanjohtaja Tommi Nyman. Toiminnanjohtajan varahenkilönä toimii järjestöpäällikkö Heli Lehtomäki.

Äkillisissä ja kiireellisissä kriisitilanteissa ota tarvittaessa ensin yhteys hätänumeroon 112 ja soita sen jälkeen piirin päivystävään numeroon: **050 3110 940** (24/7).

Esimerkiksi, jos

- Partiolainen loukkaantuu vakavasti partiotilaisuudessa.

- Kololla tai kämpällä on tulipalo tai vastaava.
- Partiolainen käyttäytyy poikkeavasti.
- Tapahtumaan tulee ulkopuolisia henkilöitä, jotka käyttäytyvät uhkaavasti.

Tiedotusasioissa ja ei kiireellisissä asioissa ota yhteys piirin toiminnanjohtajaan: Tommi Nyman, **050 3110 919** (24/7)

Esimerkiksi, jos

- Epäilette, että lippukunnassanne tapahtuu vääriinkäytöksiä
- Lippukunnalla on vakavia erimielisyyksiä vanhempien tai taustayhteisön kanssa
- Tiedotusvälineet alkavat kysellä jostakin asiasta
- Haluat tiedottaa omaisuusvahingosta

Jos et ole varma, pitääkö ottaa yhteyttä vai ei, ota yhteyttä. Jos et ole varma, kumpaan numeroon soitat, soita päivystävään numeroon.

Tarkemmin kriisiviestinnästä on kappaleessa 9 kriisitiedottaminen.

1.2. KRIISIRYHMÄ

Hämeen Partiopiiriin Kriisiryhmä on moniammatillinen työryhmä, jonka jäsenistä jokainen päivystää vuorollaan ja vastaan piirin kriisipuhelimeen.

Kriisiryhmän tehtävänä on huolehtia sokkivaiheen tuesta, pitää purkukeskustelut (defusing) osallisille sekä neuvoa ja tarvittaessa ohjata jatkohoitoon. Pidempi aikainen tuki sekä tapahtuman

jälkeinen tuki tapahtuvat tuettavan henkilön kotipaikkakunnalla.

Kaikki kriisiryhmän jäsenet tuntevat partion toimintamallit. Lisäksi he ovat vähintään 21-vuotiaita ja käyneet henkisen tuen koulutuksen. Pääsääntöisesti kriisiryhmään kuuluvat ovat terveydenhuollon, sosiaalialan tai seurakuntatyön ammattilaisia. Kriisiryhmän jäsenen pitää olla fyysisesti ja psyykkisesti hyvässä kunnossa.

Kriisiryhmän tehtäviin kuuluu myös kehittää kriisitoimintaa, ylläpitää ja päivittää kriisisuunnitelmaa, informoida kriisityöstä sekä tarvittaessa kouluttaa piirin alueella kriisikoulutusta.

1.2.1. DEFUSING

Defusing = purkukokous, fuusaus.

Välittömästi poikkeuksellisen tilanteen jälkeen tapahtuva lyhyt johdettu kokoontuminen, jonka kohderyhmänä ovat tapahtumassa mukana olleet. Defusing-purkukokouksen vetää yleensä päivystävät kriisiryhmän jäsenet.

1.3. LASTENSUOJELU-ILMOITUKSEN TEKEMINEN

Lastensuojelulain mukaan jokaisella on oikeus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos hänellä herää huoli alaikäisen kasvun kehittymisen vaarantumisesta. Tietyillä ammattiryhmillä kuten sosiaali- ja terveydenhuollon, lasten päivähoidon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan työntekijöillä tai luottamustoimessa olevilla on lastensuojeluasioissa ilmoitusvelvollisuus, jos he ovat

työtehtävissään saaneet tietoon syitä, jotka velvoittavat lastensuojeluilmoituksen tekemiseen. Vapaa-ajalla tätä velvoitetta ei ole.

Lastensuojeluilmoituksen tekemiseen johtavia tilanteita voi olla mm. alaikäisen päihtymys tai hänen vanhempien päihtymys esim. hakiessa lastaan. Myös alaikäisen lapsen väkivaltainen tai itsetuhoinen käytös antaa aihetta lastensuojeluilmoitukselle. Pääsääntöisesti, jos aikuisella herää huoli alaikäisestä, kannattaa olla yhteydessä lippukunnanjohtajaan, turva-aikuisen tai toiminnanjohtajaan, joilta saa lisäapua.

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen tai siihen liittyvä tapaus voi jäädä mietityttämään itseä tai muita lippukuntalaisia. Näissä tilanteissa kannattaa olla yhteydessä piiritoimistossa toiminnanjohtajaan, jolta saa apua ja tarvittaessa yhteyden kriisiryhmään.

Turvallisesti yhdessä -ohjeen tarkoituksena on vahvistaa lasten ja nuorten kasvuympäristön turvallisuutta partiossa sekä edistää hyvinvointia. Lisäksi <https://www.partio.fi/lippukunnille/lippukunnan-johtaminen/toiminnan-turvallisuus/turvallisesti-yhdessa/> -ohje sivulta löytyy moodle -kurssi. Jokaisella piirin tapahtumaan tai koulutukseen osallistuvalla ryhmänjohtajalla tai 18 -vuotta täyttäneellä oltava Turvallisesti yhdessä -koulutus suoritettuna tai se suoritetaan koulutuksen tai tapahtuman yhteydessä.

2. KRIISI

Kriisillä tässä suunnitelmassa tarkoitetaan äkillistä muutosta, tapahtumien käännöskohtaa, jolloin tilanne poikkeaa normaalista toiminnasta. Kriisi sanan alkuperä tarkoittaa myös mahdollisuutta ja uuden alkua.

Yleisemmin kriisit jaetaan kehityskriiseihin, elämänkriiseihin ja traumaattisiin kriiseihin. Kehityskriiseihin luetaan luonnolliseen kehityskulkuun kuuluvat tapahtumat kuten lapsen uhmavaihe tai vauvan syntyminen. Elämänkriisit tarkoittavat elämän kulkuun kuuluvia pitkäkestoisia rasisustiloja, jotka eivät kosketa kaikkia kuten esim. vakava pitkäaikaissairaus tai työuupumus.

Tässä materiaalissa keskitytään äkillisiin kriiseihin. Ne ovat yllätyksellisiä ja epätavallisen voimakkaita tapahtumia, jotka tuottavat huomattavaa kärsimystä lähes kaikille. Äkillisistä kriiseistä esimerkkinä mainittakoon liikenneonnettomuus, tulipalo, äkillinen vammautuminen. Myös tapahtuman uhka, mitä olisi voinut tapahtua voi aiheuttaa äkillisen kriisin. Reaktio tällaiseen voi tulla myös jälkikäteen, jos tieto ja ymmärrys uhasta tulee vasta myöhemmin.

Kriisi voi koskea osallisten lisäksi läheisiä, silminnäkijöitä, auttajia ja aiheuttajia sekä myös niitä, jotka olisivat voineet olla paikalla.

2.1. KRIISIN VAIHEET

Yleensä kriisissä voidaan erottaa neljä eri vaihetta. On kuitenkin huomioitavaa, että kaikki kriisit eivät järjestelmällisesti noudata

kaikkia kriisin vaiheita vaan vaiheet voivat esim. limittyä. Kriisin vaiheiden tunteminen auttaa kuitenkin ymmärtämään kriisissä olevaa ihmistä.

Kriisin vaiheiden kesto ja voimakkuus riippuu ihmisestä ja hänen taustastaan. Elämäkokemus, aikaisemmat kriisit, tapahtuman voimakkuus ja ihmisen herkkyyys ja koulutus ovat kriisiin vaikuttavia tekijöitä. Perheellä, partiokaverilla, koululla ja työyhteisöllä on myös merkitystä kriisissä selviytymisessä.

On tärkeää ymmärtää, että kriisin vaiheet ovat elimistön normaali tapa reagoida järkyttävään tapahtumaan. Seuraavassa käydään läpi eri vaiheet lyhyesti.

2.1.1 SOKKIVAIHE

Ensimmäinen vaiheista on sokkivaihe, joka alkaa välittömästi tapahtuneen jälkeen. Sen tarkoituksena on suojata tiedolta, jota ei vielä kyetä vastaanottamaan ja siten turvata henkilön toimintakyky. Ihminen ei välttämättä ymmärrä itse olevansa sokissa eikä hän voi valita omaa käytöstään.

Jotkut käyttäytyvät rauhallisesti, toiset itkevät paljon, toiset vetäytyvät. Varsinaista paniikkia esiintyy harvoin. Fyysistä voimaa voi olla huomattavasti enemmän tai ihminen ei tunne kylmää, kuumaa tai nälkää. Olo voi olla epätodellinen ja muutenkin tunteet voivat puuttua. Jälkikäteen henkilö saattaa kokea syyllisyyttä tunteettomuudestaan. Yleensä toimintakyky säilyy ja vain 20-30 % joutuu paniikkiin tai lamaantuu.

Myös henkilö, joka ei ole ollut paikalla, voi järkyttyä kuullessaan tapahtuneesta. Kuulijalla on usein läsnäolijaa voimakkaampi tunne-reaktio ja toimintakyvyttömyys on tavallista.

Vaikka ihminen käyttäytyisi rauhallisesti, voi hän silti olla sokissa. Ensimmäisiä ajatuksia on ”Ei voi olla totta!” ja asiaa on vaikea käsittää. Läsnäolo on tärkeää, ei niinkään sanat. Sokkivaiheessa olevalle täytyy selkeästi ja yksinkertaisesti kertoa, mitä on tapahtumassa lähitulevaisuudessa.

Sokkivaiheessa olevaa ohjataan lempeän määrätietoisesti eikä häneltä kysytä mielipidettä esim. kriisiryhmän hälyttämiseen. On tärkeää muistuttaa juomisesta, syömisestä, hengittämisestä. Hiljaisuus on myös hyväksyttävää.

Ihmisen aistit ovat sokkivaiheessa herkimmillään ja ihminen saattaa kiinnittää epäolennaiseen asiaan huomioita tai muistaa tarkalleen värejä tai asioita. Ihmiselle kehittyy ns. supermuisti. Myös ajankäsitys saattaa muuttua (avun tulon kestäminen). Tämä on normaalia käytöstä.

On tavallista, että ensimmäisissä vaiheissa tapahtuneista halutaan puhua kenen kanssa tahansa. Toimittajat voivat kiinnostuneita asiasta ja koettavat olla yhteydessä paikalla olleisiin. Henkilöitä on erityisesti syytä suojella medialta.

2.1.2. REAKTIOVAIHE

Tarkoituksena tulla tietoiseksi tapahtuneesta ja sen merkityksestä. Tämä vaihe alkaa vasta, kun uhka on poistunut ja on kokemus turvasta.

Reaktiovaiheessa tunteet tulevat esiin. Surua ja muita tunteita voi olla vaikea kestää. Voi myös olla onnen sekä helpotuksen että syyllisyyden tunnetta, että on säilynyt hengissä. Elimistön tehtävänä on säännöstellä prosessia ja antaa ihmiselle käsiteltäväksi traumaa aina sen verran kerrallaan kuin ihminen pystyy. Painajaisia voi esiintyä ja lisäksi myös itsesyytöksiä tai syyllisen etsintään.

Muisti- ja keskittymisvaikeudet ovat tyypillisiä. Lisäksi voi esiintyä fyysisiä oireita, mm. pahoinvointia ja uniongelmia. Irrationaaliset pelot ovat myös tavallisia. Häpeä ja syyllisyys voivat estää puhumasta tapahtuneesta. Aiemmat traumat saattavat nousta pintaan. Tunteet auttavat käsittelemään tapahtunutta ja sen merkitystä.

2.1.3 TYÖSTÄMIS- JA KÄSITTELYVAIHE

Reaktiovaiheen jälkeen alkaa traumasta palautuminen. Tapahtumaa käsitellään aktiivisesti ja trauma-ajatukset väistyvät hiljalleen taka-alalle.

Tapahtuman aiheuttamat käytösmallit esim. kykenemättömyys käydä tapahtumapaikalla häviävät. Luopuminen ja sureminen tulee mahdolliseksi ja tapahtuneeseen saadaan etäisyyttä. Usein tässä vaiheessa ihmiset helposti ovat

ärsyyntyviä ja vetäytyviä – käytös koettelee ihmissuhteita.

Tapahtuneen käsittely kääntyy sisäänpäin, eikä siitä jakseta enää puhua samaan tapaan kuin aluksi. Suuntautuminen tulevaisuuteen alkaa: sokki- ja reaktiovaiheissa seuraava päiväkin voi olla hahmotuskyvyn ulkopuolella.

2.1.4. SOPEUTUMISVAIHE

Tässä vaiheessa tapahtuma on hyväksytty osaksi elämää. Tapahtuma ei häviä ihmisen elämästä vaan on muistona. Ihminen on kuitenkin kykeneväinen jatkamaan elämää. Muisto ei aiheuta enää tuskaa, ei hallitse.

3. KRIISIN ENNALTAEHKÄISY JA VARAUTUMINEN

Kriisejä ei voi estää, mutta niihin voidaan valmistautua mahdollisimman hyvin. Lippukunnan tiivis yhteistyö sisäisesti ja myös muiden toimijoiden kanssa lisää tuntemista ja luottamusta. Tämä on omiaan lisäämään turvallisuutta ja ehkäisemään kriisejä. Tärkeää on myös yhteydenpito vanhempiin ja säännölliset tapaamiset heidän kanssaan. Tapahtumien ilmoittaminen piiriin tai lippukunnanjohtajalle on myös valmiutta ja varautumista mahdollisia kriisejä varten. Suomen Partiolaisilla on omat turvallisuusohjeet, joihin tutustuminen on jokaisen vastuullisen partiojohtajan ja vastuutehtävässä olevan partiolaisen tehtävä. Turvallisuusohjeita täydentää Turval-

lisesti yhdessä –materiaali sekä Turvallisesti yhdessä –verkkokoulutus. Ohjeiden tarkoituksena on omalta osaltaan ehkäistä vahinkoja ja antaa ohjeita sekä varautua vahinkojen kohtaamiseen ja niistä selviytymiseen. SP:n turvallisuusohjeet luovat pohjaa tapahtumien omille turvallisuussuunnitelmille. Niiden lukeminen, sisäistäminen ja noudattaminen on erittäin tärkeää. Lippukunnassa tulee olla erikseen nimetty ensiavusta vastuulliset henkilöt. Reissuissa ja pienimmissä tapahtumissa on aina ensiapua osaavia henkilöitä ja tarvittavat ensiapuvälineet. Turvallisuusohjeisiin tutustuminen etukäteen ja niiden noudattaminen sekä Turvallisesti yhdessä –verkkokoulutuksen suorittaminen ovat tärkeää ennaltaehkäisyä.

3.1. HENKINEN APU

Henkinen ensiapu on yleensä maallikoiden antamaa alkuvaiheen tukea. Partiojohtajilla ja ryhmien vetäjillä on mahdollisuus käydä partiolaisille suunnattu Nuoren Mielen ensiapu –koulutus tai Suomen Punaisen Ristin henkisen tuen peruskurssi, joka antaa tietoa traumaattisesta kriiseistä, niistä selviytymisestä, auttamisesta traumaattisissa kriiseissä ja auttajan jaksamisesta. Kurssit antavat valmiuksia kohdata kriisejä ja toimintavalmiutta pienissä kriiseissä ja tilanteissa ennen kriisiryhmän saapumista.

Kuva: Otto Virtanen

3.2. RIKOSTAUSTAN SELVITTÄMINEN

1.5.2014 voimaan tullut laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä auttaa ennaltaehkäisemään kriisejä. Turvallisesti yhdessä –toimintaohjeen mukaan lakia on alettu soveltaa partiossa vuonna 2014.

Rikosrekisteriotteen pyytämislä on tarkoitus estää jo tuomion saaneiden uusien henkilöiden toiminta lippukunnissa. Kaikille, jotka aloittavat ryhmän vetämisen yksin, tehdään rikostaustan selvitys.

Tämä ohjeistus ei koske samoajia, jotka vetävät toimintaryhmää yksin osana omaa samoajaohjelmaansa. Rikosrekisteriotteeseen merkitään huumausaine-, seksuaali- sekä törkeät väkivaltarikosten tuomiot. Henkilötietoihin saa merkitä vain tiedon otteen pyytämisestä, mutta ei mitään otteen sisällöstä. Otteen saa nähdä vain lippukunnan sovitut henkilöt ja ote luovutetaan välittömästi näkemisen jälkeen henkilölle, josta rikosrekisteriote on pyydetty. Jos henkilö ei suostu rikosrekisteriotteen pyytämiseen, häntä ei saa pestä yksin ryhmänjohtaja tehtäviin.

Turvallisesti yhdessä –ohjeistuksessa on tarkemmat ohjeet rikostaustan selvittämisestä. Yhteishenkilönä rikostaustaselvityksessä toimii toiminnanjohtaja:
p. 050 3110 919.

4. TOIMINTAMALLEJA ÄKILLISISSÄ TILANTEISSA JA KRIISEISSÄ

Äkillisissä kriiseissä tai niiden uhkissa henkeä pelastavat toimenpiteet ovat aina ensisijainen toimenpide. Lisäksi lisäonnettomuuk- sien estäminen, hätäensiavun ja ensiavun antaminen sekä lisäävun hälyttäminen tehdään ensin, ennen varsinaista kriisityötä.

Tässä kappaleessa käydään läpi erilaisia tapahtumia sekä toimenpiteitä. Osa alla olevista tapahtumista täyttävät lapsen kaltoinkoh- telun kriteerit esim. seksuaalinen hyväksikäyttö tai ruumiillinen tai henkinen pahoinpitely. Partios- sa puututaan välittömästi näihin tapahtumiin. Lisätietoa lastensuo- jelullisista asioista saa Turvallisesti yhdessä -ohjeesta.

On tärkeää ymmärtää, että myös ilmeinen uhka tai läheltä piti -tilanne saattaa olla kriisitilan- ne jollekin ihmiselle. Jos ihminen on kokenut aikaisemmin vastaa- vanlaisen tilanteen, se voi nostaa muistoja tai uudelleen kokemisen tunnetta. Myös läheltä piti -ti- lanteesta on hyvä puhua ja seura- ta, jääkö tapahtunut vaivaamaan jotakuta.

Myös yksittäistä henkilöä koh- danneesta kriisistä on hyvä kes- kustella hänen vartion tai lähim- pien partiokavereiden kanssa, jos he ovat tietoisia tapahtuneesta. Kriisiryhmältä saa apua ja tukea keskusteluun.

Normaalien rutiinien jatkaminen on tärkeää, kun äkillisten tilan- teiden alkuvaiheista on selvitty. Normaaleilla rutiineilla tarkoitetaan tavallista arkielämää, johon esi- merkiksi kuuluu koulussa ja työssä käyminen sekä mahdolliset harras- tukset.

Tiedottamisesta vanhemmille vastaa yleensä lippukunnan tur- va-aikuinen tai lippukunnanjohtaja. Tarvittaessa asiasta voi neuvotella kriisiryhmän päivystäjän kanssa.

TÄRKEITÄ PUHELINNUMEROITA

Yleinen hätänumero: **112**
Myrkytystietokeskus:

09 471 977

Piirin päivystysnumero:

050 3110 940

Rikosuhripäivystys: **0203 16116**
ma-ti klo 13-21, ke-pe klo 17-21

4.1. LOUKKAANTUMINEN JA SAIRASTUMINEN

Loukkaantumien tai sairastuminen ovat todennäköisemmin yleisempiä poikkeustilanteita leiriarjessa ja toiminnassa. Kaikessa toiminnassa tulee noudattaa tarkasti turvallisuusohjeita ja toiminta tapahtuu koulutettujen partiolaisten valvonnassa. Partiolaisilla on lähtökohteisesti hyvät ensiapuvalmiudet. Jokaisella partiojohtajalla olisi hyvä olla vähintään hätäensiaputaidot. Piiri järjestää säännöllisesti ensiapukursseja tiedon ja taidon lisäämiseksi.

Yleisimpiä loukkaantumisia ovat haavat, nyrjähdykset, palovammat ja murtumat. Yleisempiä syitä kiipeäni olemiseen tai sairastumiseen ovat puolestaan vatsakipu, kuume, pääkipu ja mahdolliset henkilön sairauden aiheuttamat kohtaukset. Näistä yleisempiä ovat diabeetikon

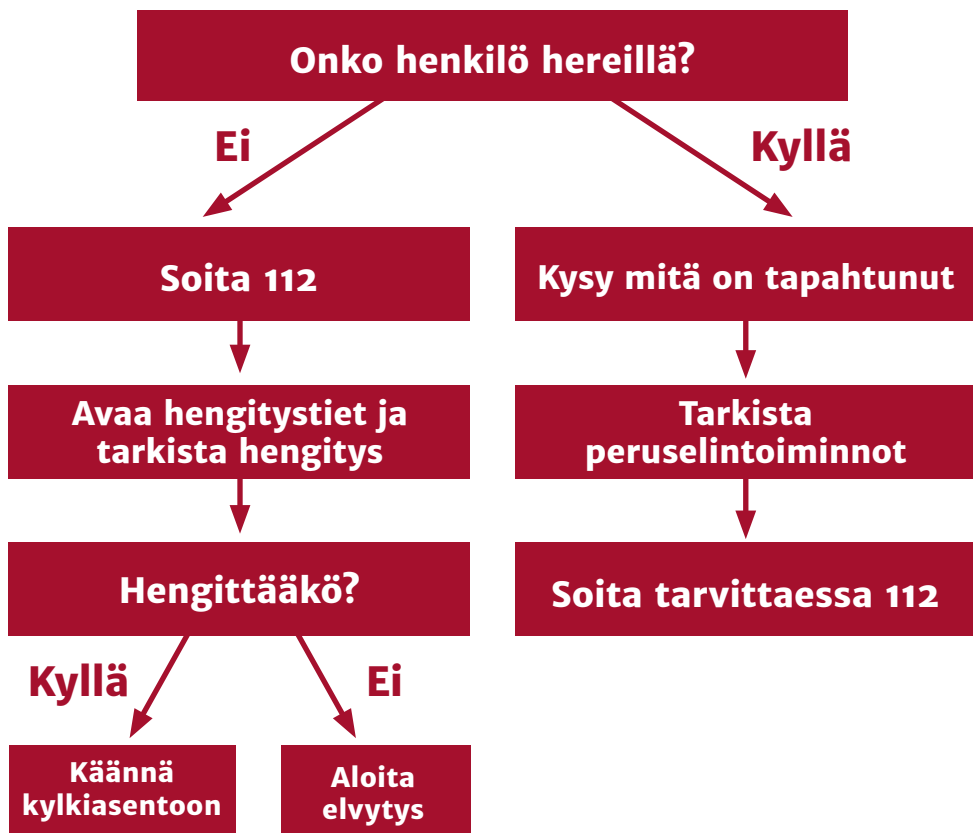
alhainen verensokeri, epilepsiaa sairastavan kouristuskohtaus tai astmaatikon hengitysvaikeus. Myös allergiat, kuten ruoka-ai-
ne- tai ampiaisallergia saattavat aiheuttaa tilanteita, joissa tarvitaan nopeasti apua.

Loukkaantumisen tai sairastumisen tapahduttua on ensin tehtävä tilannearvio ja estettävä lisäsairastumiset tai loukkaantumiset. Hengenvaarassa olevat on pelastettava. Tämä tarkoittaa esim. palavan ihmisen käskemistä maa-
han kierimään tai ajotiellä olevan siirtämistä tien reunaan turvaan.

Loukkaantuneita tai sairastuneita voi olla useita. Tällöin on tärkeää selvittää jokaisen ihmisen hätäensiavun tarve ennen yhteen ihmiseen keskittymistä. Yhden henkilön ollessa avun tarpeessa, noudatetaan ohessa olevassa taulukossa olevaa järjestystä.

Kuva: Johanna Kalliomaa

Tarkemmat ohjeet luokkaantumisia ja sairastumisia varten löytyy tämän kriisisuunnitelman lopusta. Ohjeissa on noudatettu Suomen Punaisen Ristin maallikoille tarkoitettuja ensiapuohjeita.

4.2. KATOAMINEN

Kaikissa tapahtumissa on kaikkien vastuulla pitää huolta, että kukaan ei eksy joukosta tai jää jälkeen muista. Lisäksi on tärkeää, että joukossa on riittävästi suunnistustaitoisia ihmisiä. Informointi reiteistä ja lähtöajoista sekä arvioidusta saapumisajasta ovat tärkeitä asioita.

Huomaat, että yksi tai useampi on kadonnut:

1. Rauhoitu ja rauhoita muut
2. Pysähtykää ja paikantakaa sijaintinne
3. Huutakaa kadonneen / kadonneiden nimeä
4. Kerätkää ylös tuntomerkit ja missä henkilö/t on viimeksi nähty
5. Suorittakaa lähialue-etsintä järjestelmällisesti, jos etsittävä ei löydy, soita 112 ja piirin päivystävään numeroon
6. Tiedota myös lippukunnanjohtajaa
7. Pysykää yhdessä paikassa
8. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
9. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin

4.3. TULIPALO

Partiossa toimitaan usein tulen kanssa. Tulenkäytön koulutus on tärkeä osa partiotoimintaa. Turvallinen tulenkäyttö on olennainen osa tapahtumia ja turvallisuudesta tulee huolehtia alkusammutusvälinein. Kaminateltassa yöpyville

tulee opettaa, miten poistutaan palavasta teltasta.

Partion turvallisuusohjeessa kerrotaan seuraavaa: Jos huomaat tulipalon:

1. Pelasta hengenvaarassa olevat
2. Varoita muita
3. Sammuta mahdollisuuksien mukaan, älä vaaranna itseäsi
4. Rajoita tulipaloa
5. Anna tarvittava ensiapu ja soita 112
6. Opasta pelastuslaitos paikalle
7. Ilmoita lippukunnanjohtajalle
8. Soita piirin päivystävään numeroon, jos ihmisiä on loukkaantunut tai tuhoutunut omaisuus on mittava
9. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
10. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin

4.4. KIUSAAMINEN

Arkikielessä kiusaamisella tarkoitetaan usein välienselvittelyä, kiusoittelua ja hännäämistä, jotka ovat verraten yleisiä ja hetkellisiä ja joiden kohteeksi joutuvat henkilöt vaihtuvat. Vakavammasta kiusaamisesta on kyse silloin, kun tahallinen vihamielinen käyttäytymisen kohdistuu toistuvasti samaan henkilöön. Lisäksi tällaiselle kiusaamiselle on ominaista osapuolten epätasaväkisyys eli kiusaaja on jollain lailla kiusattua vahvempi. (Salmivalli 2010.)

Kiusaaminen voi olla näkyvää tai piilossa tapahtuvaa. Näkyvä kiusaaminen on mm. nimittelyä, tönimistä, tavaroiden rikkomista

tai varastamista. Tämä on helppo huomata. Näkymätön kiusaaminen on puolestaan

mm. juurujen levittämistä, ulkopuolella jättämistä, eristämistä vartiosta tai nimettömiä puheluita. Kiusaajia voi olla useita ja näkymätöntä kiusaamista voi olla vaikea havaita.

Kaikki lasten, nuorten ja aikuisten väliset riidat ja konfliktit eivät ole kiusaamista. Riitely ja vastoin käymiset ihmissuhteissa kuuluvat asiaan, samoin riitelyn ja eri mieltä olemisen taitojen harjoittelu. Ratkaisevaa on, miten riidat selvitetään.

- Estä kiusaaminen ennakkoon:
- Ylläpidä hyvää yhteishenkeä.
- Tehkää yhteiset pelisäännöt.
- Näytä johtajana mallia.
- Seuraa toimintaa ryhmässä.
- Anna myönteistä palautetta kaikille.
- Luo hyviä rutiineja.
- Tutustu lasten vanhempiin.
- Kannusta kaikkia puuttumaan kiusaamiseen.

Puutu kiusaamistilanteisiin:

11. Kielteisiin vuorovaikutustilanteisiin tulee puuttua heti. Mene rauhallisesti väliin kiusaamistilanteeseen ja kiellä kiusaaminen.
12. Ota kiusaamistilanteeseen osallistuneet henkilöt erilleen muusta ryhmästä selvittämään tapahtunutta.
13. Kysy, mitä on tapahtunut ja anna kaikkien osapuolten kertoa näkemyksensä tilanteesta.

14. Tee selväksi, että minkäänlainen kiusaaminen ei ole hyväksyttävää.
15. Jatkaakaa sitä toimittaa, mitä olette tekemässä, älkää jääkö vellomaan kiusaamistilanteeseen.
16. Jos huomaat, että samanlaiset tilanteet toistuvat samojen henkilöiden välillä, kyse voi olla systemaattisesta kiusaamisesta, joka vaatii enemmän toimenpiteitä.

Kun kiusaaminen on toistuvaa tai jatkuvaa:

1. Keskustele johtajaparin kanssa, onko johtajapari huomannut saman.
2. Kerro asianosaisille, että kiusaaminen näyttää olevan toistuvaa ja että viet asiaa eteenpäin
3. Keskustele turva-aikuisen, ikäkausivastaavan tai ohjelmajohtajan kanssa ja sovi, miten ja kuka on yhteydessä vanhempiin.
4. Olen yhteydessä kiusaajan ja kiusatun vanhempiin.
5. Tarvittaessa kutsu kaikki osapuolet, niin lapset, heidän vanhempansa kuin lippukunnan edustajat, yhteiseen tapaamiseen keskustelemaan, miten kiusaaminen lopetetaan.
6. Kiusaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkit, ja tarvittaessa vanhemmat voivat tehdä rikosilmoituksen.

4.5. VÄKIVALTA

Väkivalta on aina toisen alistaamista. Fyysisellä väkivallalla tarkoitetaan toisen fyysisen koskemattomuuden loukkaamista esim. tönimistä, lyömistä, potkimista. Henkinen väkivalta on toisen mitätöintiä, kiristämistä tai esim. uhkailemista.

Kiusaamisesta saattaa helposti tulla väkivaltaa, jolloin puhutaan selkeästi rikoksesta. Väkivaltaan suhtaudutaan aina vakavasti ja sitä ei pidä hyväksyä missään muodossa. Väkivaltatapauksista tehdään harkinnan mukaan herkästi rikosilmoitus.

Rikosuhripäivystyksen (RIKU) tehtävänä on parantaa rikoksen uhrien ja heidän omaistensa asemaa. RIKUsta saa apua, jos on joutunut tai epäilee, että on joutunut rikoksenuhriksi.

Myös läheisen jouduttua rikoksen uhriksi, RIKU auttaa. Sen tehtävänä on myös auttaa, jos joutuu todistajaksi oikeuteen, kuten myös rikosilmoituksen tekemisessä. Rikosuhripäivystyksellä on omat nuorten sivut, jotka löytyvät osoitteesta nuoret.riku.fi.

Jos huomaat väkivaltaa:

1. Varmista oma ja muiden turvallisuus
2. Keskeytä tilanne mahdollisimman nopeasti
3. Tarkista mahdollinen ensiavun tarve
4. Selvitä mitä on tapahtunut
5. Ilmoita tilanteesta lippukunnanjohtajalle ja piirin kriisiryhmälle

6. Tilanteen vaatiessa hälytä poliisi soittamalla 112
7. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
8. Jatka normaaleita rutiineja

4.6. MIELENTERVEYS-HÄIRIÖT

Lapsuus ja nuoruus on nopeaa kehityksen aikaa. Lapselle pitää taata turvallinen kasvuympäristö kokea onnistumisia ja pettymyksiä. Terveiden ja hyvinvointi laitoksen (THL) mukaan joka viides nuori kärsii jostain mielenterveydenhäiriöstä. Tässä kappaleessa käsitellään mielenterveyttä, joka on elämän varrella kehittyyvä taito. Kappale on suhteellisen laaja, mutta moni kriisi saattaa vaikuttaa myös nuoren mielenterveyteen.

Nuoren elämä on vaativaa aikaa. Nuoruuteen kuuluu usein ensirakastuminen, pettymyksiä, elämänkriisejä ja isoja valintoja tulevaisuudesta. Koulu saattaa olla vaativa ja kilpailullinen ympäristö ja lisäksi kaikissa oppilaitoksissa esiintyy kiusaamista ja syrjintää. Fyysinen ja psyykinen kehitys on nopeaa ja nuori joutuu pohtimaan, miten suhtautua omaan itseensä ja löytääkö oman paikkansa yhteisössä.

Mielenterveydenhäiriöihin saattaa liittyä paljon häpeää ja sairastunut saattaa jäädä ongelmiensa kanssa yksin. Oireiden nopea tunnistaminen ja oikeanlaisen avun piiriin saattaminen auttaa välttämään suurimmat vaikeudet. Kouluterveydenhuollossa, oppilas- huollossa ja opetuksessa toimivilla on tärkeä osa tunnistamisessa.

Kuva: Kristian Jokinen

Partiossa on hyvät mahdollisuudet ongelmien tunnistamiseen, koska partiossa toimitaan säännöllisesti nuorten parissa.

4.6.1. Mielen terveyttä suojaavat tekijät

Parhaimmillaan partio voi vahvistaa mielen terveyttä. Mielen terveyttä suojaavia tekijöitä ovat esimerkiksi hyvät ihmissuhteet, ystävät, turvalliset ja luotettavat aikuiset ympärillä, joukkoon kuuluminen ja hyväksytyksi tuleminen.

Mielen terveyttä vahvistavat myös erilaiset taidot, joita partiosakin voidaan oppia ja harjoitella. Tällaisia ovat esimerkiksi arjen taidot, ongelmanratkaisutaidot, ihmissuhdetaidot ja tunnetaidot.

Pääosin nuoruuden alamäistä selviytymiseen riittävät nuoren omat selviytymiskeinot, tukiverkosto ja arjen kannattelevat tekijät.

4.6.2. Itsensä vahingoittaminen ja itsemurhat

Itsetuhoisuudella tarkoitetaan pyrkimystä tai käyttäytymistä, johon sisältyy itsensä vahingoittaminen tai tarkoituksellinen henkeä uhkaavan riskin ottaminen. Itsetuhoisuus voi ilmetä itsensä sattumisena esimerkiksi viiltelemällä, itsemurha-ajatuksina, itsemurhasta puhumisena, itsemurhayrityksenä tai itsemurhana.

Itsetuhoiselta käyttäytymiseltä suojaa esimerkiksi myönteiset suhteet perheessä ja tukea antava arkiympäristö koulussa, työpaikoilla ja harrastuksissa. Tuen saatavuus, yksinäisyyden torjunta ja elämän kokeminen merkitykselliseksi ovat myös tärkeitä tekijöitä suojaamaan itsetuhoiselta käyttäytymiseltä.

Nuorten itsemurhat Suomessa -oppaan mukaan tekijöitä, jotka

auttavat tunnistamaan itsemurha-
vaarassa olevan nuoren:

1. kouluvaikeudet
2. suru- ja vihamielisyys, aggressiivisuus
3. voimakas itsekritiikki, tunne, että on epäonnistunut
4. viehtymys kuolemanajatuksiin
5. itsemurhasta ja kuolemasta puhuminen, kuolemantoiveeseen liittyvät vihjeet
6. harrastusten lopettaminen
7. päihteet ja rikoksen tekeminen
8. epätavallinen uhkarohkeus
9. itsensä laiminlyönti
10. kaveri- ja perhepiiristä eristäytyminen
11. avusta kieltäytyminen
12. äkillinen ja odottamaton piiristyminen pitkästä alakulosta (päätös tehdä itsemurha saattaa huojentaa olotilaa)

Jos nuori on vahingoittanut vakavasti itseään:

1. Soita 112
2. Anna tarvittava henkeä pelastava ensiapu
3. Poista lähettyviltä alkoholi, lääkkeet, terävät esineet sekä asiat, joilla voi helposti vahingoittaa itseään.
4. Älä jätä nuorta yksin, osoita huolenpitoa ja halua kuunnella
5. Ilmoita asiasta piirin päivystävään numeroon
6. Ilmoita lippukunnanjohtajalle
7. Huolehdi myös muista paikalla olevista
8. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen

9. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin

Jos nuori on tehnyt itsemurhan:

1. Soita 112
2. Ilmoita asiasta piirin päivystävään numeroon
3. Ilmoita asiasta lippukunnanjohtajalle
4. Älä jätä ketään yksin
5. Saat lisäohjeita piirin kriisiryhmältä
6. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
7. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin

4.6.3. Viiltely

Viiltely tarkoittaa oman kehon toistuvaa ja tarkoituksenmukaista satuttamista. Viiltely on usein viesti pahasta olost ja voi liittyä masennukseen tai ahdistuneisuushäiriöön. Viiltelyjälkiä pyritään piilottelemaan kuten myös omia tunteita.

Viiltelevät nuoret kokevat, että fyysinen kipu vähentää hengistä ahdistusta. Ulospäin viiltelevä nuori voi olla iloinen ja sosiaalinen, mutta sisällä oleva ahdistus ei häviä viiltelemällä kuin hetkeksi. Nuori kokee kuitenkin monesti häpeää viiltelystä. Viiltelystä voi jäädä riippuvaiseksi.

Jos huomaat nuoren viiltelyn:

1. Selvitä onko tarvetta ensiavul-
le
2. Kysy nuorelta viiltelystä, kysy miten voisit auttaa.
3. Älä tuomitse tai kiellä viiltelyä
4. Kannusta hakemaan apua

5. Soita piirin päivystävään numeroon, jos tarvitset tukea asian kanssa
6. Varmista lähempien partiokaverieiden vointi
7. Varaudu keskustelemaan vanhempien kanssa tilanteesta, saat tukea kriisiryhmästä ja lippukunnanjohtajalta
8. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
9. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin
10. Ole omien voimavarojesi mukaan myös jatkossa tukena

4.7. UHKAAVA KÄYTÖS

Uhkaava tai aggressiivinen käytös saattaa tulla tutusta porukasta tai ulkopuoliselta henkilöltä. Uhkaus saattaa kohdistua yksittäiseen henkilöön, isompaan joukkoon ihmisiä tai omaisuuteen. Uhkaava tai aggressiivinen käytös on aina otettava vakavasti ja turvallisuudesta on huolehdittava.

Jos kohtaat uhkaavaa käytöstä:

1. Huolehdi omasta ja muiden turvallisuudesta
2. Rauhoita tilannetta mahdollisuuksien mukaan
3. Tarvittaessa pakene ja soita 112
4. Jos käytössä on aseita, niin poliisi hoitaa tilanteen
5. Yritä selvittää mistä on kysymys
6. Soita piirin toiminnanjohtajalle tai päivystävään numeroon ja lippukunnanjohtajalle

7. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
8. Pyri palaamaan normaaleihin rutiineihin

4.8. PÄIHTEET

Suomen Partiolaisten linjauksessa päihteistä sanotaan seuraavaa:

Partiotoiminnan tavoitteena on kasvattaa nuorista vastuuntuntoisia ja itsenäisesti ajattelevia yhteiskunnan jäseniä. Vahvan itsetunnon kehittymistä ja terveitä elämäntapoja kasvatuksessa painottamalla ehkäistään ennalta päihteiden kokeilua ja käyttöä.

Partiojohtajan esimerkki nuoren kehityksessä on ratkaisevan tärkeä. Hän on – tahtomattaan – nuorille esikuva ja aikuisen malli. Partiojohtaja opettaa omalla käytöksellään nuorille monenlaisia asioita, myös suhtautumista päihteisiin.

Partiotoiminnassa noudatetaan muiden viranomaissäädösten ohella tarkasti myös päihteitä koskevaa lainsäädäntöä: Alle 18-vuotiaalle ei saa myydä eikä hän saa pitää hallussaan eikä kuljettaa edes mietoa alkoholijuomaa. Myös tupakkatuotteiden myynti alle 18-vuotiaalle on kielletty. Huumausaineiden käyttäminen ja hallussapito on huumausainerikos.

Lain noudattaminen on helppoa: päihteet eivät kuulu partiotoimintaan. Vaikka laki ei kiellä aikuisia nauttimasta alkoholia tai tupakoinnasta, partiojohtajan edellytetään kuitenkin lasten ja nuorten kanssa toimiessaan pitäytyvän kaikista päihteistä, myös tupakasta ja alkoholista.

Partioutilaisuuden (leirin, retken, kurssin, kokouksen, ...) johtajiston niin lippukunnassa, piirissä kuin keskusjärjestössäkin on syytä keskustella ja sopia aina erikseen päihteiden käytön pelisäännöistä kulloisenkin tilaisuuden yhteydessä.

Päihtyneenä partiotapahtumissa oleminen, johtaa välittömästi kotiuttamiseen omalla kustannuksella. Tarvittaessa alle 18-vuotiaan päihteiden käytöstä tehdään lastensuojeluilmoitus. Turvallisesti yhdessä – ohjeessa on lisätietoa lastensuojeluilmoituksen tekemisestä.

Jos tapaat alaikäisen päihtyneenä

1. Selvitä ensiavun tarve
2. Soita tarvittaessa 112
3. Ilmoita asiasta lippukunnanjohtajalle
4. Sovi lippukunnanjohtajan kanssa, kuka ilmoittaa vanhemmille

5. Soita piirin toiminnanjohtajalle ja sovi lastensuojeluilmoituksesta
6. Varmista lähimpien partiokaavereiden vointi
7. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
8. Jatka normaaleita rutiineja

Jos huolestut täysi-ikäisen päihteiden käytöstä

1. Ota asia puheeksi
2. Ilmaise oma huolesi
3. Tarjoa apua esim. ohjeistamalla ottamaan yhteys terveydenhuoltoon
4. Tarvittaessa pyydä tukea soittamalla piirin päivystävään numeroon
5. Ilmoita lippukunnanjohtajalle
6. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
7. Jatka normaaleita rutiineja

Kuva: Eveliina Saari

4.9. SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

Rikoslaki (35/1889) määrittelee lapsen seksuaalisen hyväksikäytön.

Joka koskettelemalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, on tuomittava lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. (12.4.2019/486)

Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan myös se, joka on sukupuolilyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremmalla lapsen kanssa, jos rikos ei 7 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ole kokonaisuutena arvostellen törkeä. Lisäksi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan se, joka menettelee 1 momentissa tai edellä tässä momentissa tarkoitettulla tavalla kuusitoista vuotta täyttäneen lapsen kanssa, jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa.

Yritys on rangaistava.

Lain mukaan lapsen seksuaalinen suojaikäraja on 16 vuotta. Perhepiirissä tai muuten läheisessä suhteessa suojaikäraja on 18 vuotta. Mikäli seksuaalinen toiminta kohdistuu näitä ikärajoja nuorempiin lapsiin kyseessä on rikos.

Epäily hyväksikäytöstä syntyy lapsen puheiden tai oudon käytöksen perusteella. On hyvä muistaa,

että lapsi saattaa kertoa henkilölle, johon hän luottaa, mutta ei ole liian lähellä esim. Partiojohtaja. Lapsella saattaa olla fyysisiä vammoja kuten esimerkiksi turvotusta tai mustelmia. Psykykkisesti lapsi saattaa oireilla hyvinkin monimuotoisesti. Mikään yksittäinen oire ei kerro suoraan hyväksikäytöstä, mutta antaa syytä selvittää tilannetta tarkemmin.

Seksuaalista hyväksikäyttöä saattaa tapahtua kotona, mutta myös partiossa. Partiossa luottamussuhteet aikuisten ja lasten välillä ovat vahvoja. On normaalia, että partiojohtaja voi olla esikuva tai idoli lapselle. Lisäksi viikkotoiminnassa tai leiritoiminnassa on mahdollista, että aikuinen ja lapsi ovat tiiviisti tekemisissä ilman muiden aikuisten tai lasten läsnäoloa.

Rikostaustan selvittämisellä pystytään ehkäisemään seksuaalista hyväksikäyttöä osittain. Asiaa on käsitelty Kriisien ennaltaehkäisy-kappaleessa. Avoimella keskustelulla sekä suunnittelemalla toimintaa niin, että lapsen ja aikuisen kahdenkeskeisiä tilanteita ei tule, voidaan omalta osalta luoda lapsen kehitykselle turvallista partioitoimintaa.

Seksuaalinen hyväksikäyttö on aina rikos, josta ilmoitetaan poliisille. Hämeen Partiopiirin kaikessa toiminnassa on nollatoleranssi myös syytä epäillä tilanteissa. Kaikissa tilanteissa, jossa on syytä epäillä tai todettu hyväksikäyttö, epäilty henkilö poistetaan välittömästi tapahtumasta.

Jos epäilet tai saat selville seksuaalista hyväksikäyttöä:

1. Ota mahdollisimman pian yhteyttä piirin päivystävään numeroon tai toiminnanjohtajaan (-> ohjeet rikosilmoituksen tai lastensuojeluilmoituksen tekemiseksi)
2. Tiedota myös lippukunnanjohtajaa
3. Noudata piiritoimistosta saatuja ohjeita
4. Sopikaa lastensuojeluilmoituksen ja rikosilmoituksen tekemisestä
5. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
6. Pyri jatkamaan normaaleja rutiineja

4.10. KUOLEMA

Kuolemaan ei voi koskaan täysin varautua. Kuolema on järkyttävä tapahtuma, joka koskettaa laajalti ihmisiä. Partiotoiminnassa kuolema koskettaa omaisten ja ystävien lisäksi myös lippukuntaa ja muita partiolaisia. Samassa laumassa, joukkueessa tai vartiossa olevat partiolaiset voivat olla samalla luokalla koulussa. Siteet ovat laajat. Myös media voi olla kiinnostunut esim. leirillä tapahtuvat kuolemas-
ta.

Leirillä tai reissussa tapahtuva kuolema:

1. Tee tarvittavat ensiaputoimenpiteet
2. Soita 112
3. Soita piirin päivystävään numeroon
4. Tiedota lippukunnanjohtajaa

5. Kerää lähiryhmä kokoon ja kerro tapahtuneesta
6. Älä jätä ketään yksin tai päästä yksin lähtemään pois
7. Kerro kriisir ryhmän tulosta paikalle
8. Ole läsnä ja kuuntele, kaikkeen ei tarvitse tietää vastausta
9. Kuolemasta vanhemmille tiedottaa aina ammattilainen, yleensä poliisi
10. Tilanteen jälkeen varmista oma jaksaminen
11. Pyri jatkamaan normaaleja rutiineja

Voi käydä myös niin, että partiolaisen läheinen kuolee tapahtuman aikana. Parasta olisi, jos kuolemasta kertoisi lapsen oma vanhempi. Kuolemasta kerrottaessa pitää käyttää sanaa kuollut. Tärkeää on myös kertoa, että lapsi ei ole syyllinen tapahtuneeseen.

Vasta 11–12-vuotiaana lapsi alkaa ymmärtää esim. kuolemaa samalla tavalla kuin aikuinen. Lapsi voi myös ajatella aiheuttaneensa tapahtuman, jos on vihanhetkellä ajatellut sitä. Kuolema voi esiintyä henkilöahmona. Yleensä yli 9-vuotias ymmärtää kuoleman lopullisena ja väistämättömänä.

Jos partiolaisen omainen kuolee:

1. Sovi kertomisesta aina perheen kanssa
2. Pääsääntöisesti perhe kertoo
3. Luo rauhallinen tilanne
4. Tarvittaessa soita piirin päivystävään numeroon
5. Käyttäkää kuolema sanaa

6. Henkilöä ei päästetä koskaan yksin pois
7. Tilanteen jälkeen varmista myös oma jaksaminen
8. Pyri jatkamaan normaaleja rutiineja

Hautajaiset ja muistotilaisuus

Muistotilaisuuteen osallistuminen riippuu perheen toiveesta. Lippukunnan on kohteliasta muistaa kuollutta jäsentään esimerkiksi kortilla tai adressilla. Omaisten kohtaamista ei kannata pelätä. Yleensä hautajaisiin ja muistotilaisuuteen osallistuu lippukunnanjohtaja tai ryhmän johtajat. Saat lisätietoa ja tukea asiaan piiristä.

Lippukunta voi pitää oman muistotilaisuutensa tai hiljaisen hetken. Muistotilaisuus voidaan pitää esim. kololla oman lauman, joukkueen tai vartion kesken. Tilaisuudessa voidaan muistella yhteisiä hyviä hetkiä. Tilaisuudessa on hyvä olla aikuisia paikalla erilaisten reaktioiden varalta. Lippukunnanjohtajan on hyvä kunnioittaa tilaisuutta läsnäolollaan.

5. KOHTAAMINEN

Kohtaamisessa läsnäolo on tärkeintä. Kuunteleminen ja kuuleminen ovat sanoja tärkeämpää. Tärkein asia millä kohtaat henkilöä, on sinä itse. Lempeys, turvallisuus, selkeys ja ihmisyyys auttavat paljon.

Omaisten tai ystävien kohtaaminen ja heistä huolehtiminen on myös tärkeä osa ensiavun antamisesta. Se saattaa tuntua vaikealta – mitä sanoa lapsille tai miten olla

Kuva: Atte Kesti

lasten tai omaisten kanssa ennen kriisiryhmän tuloa. Tilanteeseen aina vaikuttaa myös oma kokemus, aikaisemmat traumat ja sen hetkinen elämäntilanne.

Kohtaamisessa on oleellista Schulmanin (2009) mukaan:

- Tunneperäisesti tasapainoinen, rauhallinen, kiinnostunut ote
- Kyky erottaa omat tarpeet ja toiveet lapsen tai vanhemman toiveista ja motiiveista
- Kyky empatiaan ja myönteäläytymiseen
- Selkeys, johdonmukaisuus ja ennustettavuus
- Kyky huolehtia tilanteen puitteista eli rajoista ja asettaa rajoja lapselle tai vanhemmalle
- Kyky vastaanottaa, sietää ja ymmärtää lapsen tunnereaktioita
- Kyky säilyttää ote provosoitumatta.

5.1. VANHEMMAN KOHTAAMINEN

Usein yhteistyö koteihin sujuu hyvin, mutta toisinaan partiossa johtaja kohtaa vanhemman, jonka kanssa yhteistyö on haastavaa. Vanhempi voi näyttäytyä ylisuojelevana ja -reagoivana, välinpitämättömänä, hyökkäävänä tai syyttävänä. Jotta partiotoiminta voisi sujua, on ryhmänjohtajien kyettävä tekemään rakentavaa yhteistyötä myös hankalissa tilanteissa.

Vanhemmat tahtovat lapsensa parasta. Joskus käsitys siitä, mikä

on parasta lapselle, voi olla hyvin erilainen riippuen siitä, keneltä asiaa kysytään. Vanhempien käsitys lapsestaan on rakentunut vuosien varrella kotona, kun taas partiossa lapsella voi olla hyvin erilainen rooli osana ryhmää ikätoverien joukossa.

Ryhmänjohtajilla tulisi olla mahdollisuus purkaa haastavia tilanteita ja hakea niihin etäisyyttä ja objektiivisuutta keskustelujen kautta. Lippukunnan turva-aikuisen, lippukunnanjohtaja tai piirin kriisiryhmä voivat olla tukemassa ryhmänjohtajia hankalissa tilanteissa. Tärkeätä on, etteivät ryhmänjohtaja(t) jää yksin haasteiden kanssa.

Yhteyttä vanhempiin kannattaa pitää koko partiossa olon ajan, jolloin myös haastavien asioiden käsittely sujuu helpommin.

5.2. LAPSEN KOHTAAMINEN

Lapsen kohtaaminen kriisissä saattaa tuntua vaikealta. Lapsen ikä ja aikaisemmat kokemukset vaikuttavat siihen miten lapsi ymmärtää tapahtuneen. Ymmärtämisen vaikeus taas vaikeuttaa surussa selviämistä. Kuitenkin on hyvä muistaa, että lapsen käsitys- ja hahmotuskyky on usein parempi, kuin aikuiset sen ajattelevat olevan.

Tyypillisiä asioita lasten ajattelulle traumaattisissa tapahtumista ovat esimerkiksi lyhytjänteisyys ja konkreettisuus. Lapsi ei jaksa surra kovin kauaa yhtäjaksoisesti, vaan saattaa leikkiä välillä ja sitten taas ikävöidä. Konkreettisuus ilmenee tarkoilla kysymyksillä esim. missä kuollut tai loukkaantunut ihminen

on nyt ja miltä ihminen näyttää. Minäkeskeisyys lasten ajattelutavassa tarkoittaa sitä, että lapsi löytää itsensä kautta selitykset tapahtumalle. Tämän vuoksi lapsi saattaa syyttää itseään tapahtuneesta. Tätä asiaa ei saa vähätellä. Lapselle pitää antaa aikaa asian käsittelyyn. Lasten kysymyksiin pitää antaa konkreettisia vastauksia ja asioista voi keskustella. Lapsi voi myös työstää asioita monella eri tapaa, joka saattaa esiintyä suruleikein tai väkivaltaisina leikein.

Lasta ei saa aliarvioida tapahtuman ymmärtämisessä tai säästää lapsia tapahtuman kertomiselta. Rehellinen kertominen on tärkeää, jos lapselle jätetään oleellisia asioita kertomatta, hänen mielensä kyllä täyttää aukot. Avoimuus ja rehellisyys auttavat lasta luottamaan aikuiseen ja ymmärtämään myös aikuisten reaktioita Vanhempien on helpompi tukea lastaan, kun heillä on tietoa siitä, miten lapset normaalisti reagoivat. Kriisiryhmä voi olla tämän informaation lähteenä.

Tapahtuneesta puhuttaessa tunteet ovat sallittuja kuten myös kyynelöt. Ne kertovat lapselle, että niitä ei tarvitse hävetä. Toki aikuisen pitää sen verran hallita tunteensa, ettei lapsi joudu lohduttamaan aikuista. Lapsi saattaa myös suojella aikuista, eikä kysy tai kerro vaikeita asioita, jos arvelee, ettei aikuinen kestä niitä.

Jos lapsen läheinen on kuollut, on hyvä pitää avoin ja aktiivinen suhde perheen ja harrastuksen välillä. Kun lapsi palaa harrastukseen, on etukäteen hyvä sopia, miten kuolemasta puhutaan muulle

ryhmälle. Kertooko lapsi itse vai kertooko johtaja. Lapsi voi jännittää paluuta paljon. Voi olla, että lapsi ei halua, että kuolemasta kerrotaan muille, mutta lapselle on tärkeää selittää, että kuolemasta kertominen auttaa muita ymmärtämään ja tukemaan lasta. Lisäksi on hyvä kertoa myös muiden lasten vanhemmille, jotta he ymmärtävät omaa lastaan ja voivat seurata mahdollisia reaktioita.

Lapselta voi kysyä mitä hän haluaa kavereiden tietävän tapahtuneesta. Kannattaa myös sopia, haluaako lapsi kertoa itse tai olla läsnä, kun asiasta kerrotaan. Kertominen helpottaa toimintaa, kun lapsen ei tarvitse jännittää missä vaiheessa asia tulee esille. Kannattaa pitää huolta, että lapsen tai nuoren paras ystävä saa olla esim. samoissa vartioissa. Myös muiden vointia kannattaa seurata ja kysellä.

Usein suora ja avoin ote asioihin tuo parhaan lopputuloksen. Kaikkea ei tarvitse tietää ja asioista kannattaa kysyä. Arkirutiinit ja normaali toiminta ovat myös tärkeitä surun työstämisessä.

5.3. NUORTEN KOHTAAMINEN

Partiojohtajalla tai kaverilla voi herätä huoli nuoresta. Tilanteeseen puuttuminen voi tuntua vaikealta. On tärkeää varmistaa tosiasiat. Huhujen varaan ei saa turvautua.

Suora ja lämmin kohtaaminen, jossa ilmaisee oman huolensa on hyvä lähestymistapa. ”Mua huolestuttaa, että sä et oo enää niin iloinen.” ”Mää nään, että sulla on

jotain jälkiä noissa käsissä, ootko satuttanut itseäsi?” On erityisen tärkeää kuitenkin kunnioittaa nuorta eikä tuomita häntä, mutta antaa tietoa ja vaihtoehtoja.

Luottamuksellisen suhteen luominen johtajien, partiolaisten sekä vanhempien välillä on tärkeää. Tällöin nuorella on helppo tulla puhumaan ongelmistaan ja tunteistaan, jos siltä tuntuu. Partiojohtajilla on hyvä olla osaamista ja tietämystä miten olla ja puhua nuoren kanssa ja mistä nuori voi saada lisäapua. Asia koskettaa koko perhettä, joten on tärkeää olla myös perheeseen yhteydessä. Nuoren mielipide pitää ottaa huomioon, mutta on myös huomioitava tilanteet, joissa nuoren etu ja yhteydenotto eteenpäin menee nuoren oman mielipiteen edelle.

Aina omat voimavarat tai osaaminen ei tunnu riittävän nuoren kanssa. Lippukunnan aikuisista saa tukea. Kriisiryhmää kannattaa myös käyttää matalalla kynnyksellä, jos tuntuu, että omat voimavarat eivät riitä. Se ei kuitenkaan auta, että yrittää ratkaista itse vaikeita asioita eikä uskalla tai kehtaa kertoa niistä kenellekään.

Nuorten kohtaamisessa on hyvin tärkeää olla rehellinen, avoin ja suora. Nuori on herkässä kehityksen vaiheessa ja suhteet kavereiden kanssa voivat olla tiiviitä. Nuori ei ole enää lapsi vaan ymmärtää kuoleman samalla tapaa kuin aikuisen. Luottamuksen rakentaminen ja luottamuksen pitäminen nuoren kanssa ovat tärkeitä. Nuorten kanssa sovitaan mitä asioita kerrotaan ja kuka kertoo. Sovituista asioista on pidettävä kiinni.

Nuorten parissa tieto leviää nopeasti, myös väärä tieto ja huhut. Suruviestit tai tieto sairastumisesta tai onnettomuudesta saattaa olla levinnyt laajalle. Lisäksi tieto muuttaa helposti muotoaan ja erilaiset tarinat alkavat elää ja levitä. On äärimmäisen tärkeää katkaista huhuilta siivet ja tiedottaa säännöllisesti nuoria ja vanhempia. Jokaisella lippukunnalla sekä leiri- tai tapahtumaorganisaatiolla pitää olla selvillä kuka tiedottaa virallisesti. Kriisitiedottamista on käsitelty tarkemmin kappaleessa yhdeksän.

5.4. SURU

Suru on luonnollinen ilmiö jokaisen ihmisen elämässä. Suru kuuluu kuolemaan, menestykseen ja eroon. Monesti surua yritetään tukahduttaa, mutta se on luonnollinen elimistön reaktio käsitellä surua aiheuttanutta tapahtumaa. Surua kuvaillaan tyhjyydeksi ja voimattomuudeksi. Sitä pelätään ja yritetään välttää mm. lääkkeillä tai alkoholilla tai pitämällä itsensä kiireisenä. Yleensä mitä vähemmän ihminen yrittää välttää surua, sitä nopeammin surutyö on ohi.

5.5. LAPSEN SURU

Lapsetkin kokevat surua. Lasta voi surussa tukea olemalla läsnä ja rohkaista lasta suremaan, muistelemaan esim. kuollutta läheistään ja ilmaisemaan suruaan. Lapsilla ja nuorilla ei ole vielä elämäkokemusta siitä, että menetyksestä voi toipua ja tunteet tasoittuvat. Lapsi ei välttämättä myöskään ole kokenut niin voimakkaita tunteita.

Lapsen perheessä myös vanhemmat ovat kriisissä ja suremas-
sa, jolloin lapsen suru saattaa jäädä
näkyttömiin. Lapsen tunteille ei
jää tilaa, ja lapsi suree vuorollaan
myöhemmin, jolloin surun aiheut-
tamat reaktiot voivat tuntua ou-
doilta. Lapset eivät myöskään jaksa
surra koko aikaa.

Reaktioita, joita lapselle voi
tulla, ovat mm. murehtiminen,
ahdistus, agaressiivisyys, kuvitel-
mat, univaikeudet, fyysisiä vaivoja
ja käytöshäiriöitä. Lapset voivat
vältellä ihmisiä ja taantua. Pienet
lapset voivat ”etsiä” vainajaa. Kou-
luikäisillä voi olla kouluvaikeuksia.

Lapsi voi ilmaista suruaan
voimakkaalla riehunnalla, mutta
lapsi voi yrittää myös luoda ilois-
ta ilmapiiriä ja käyttäytyä hyvin
ja tunnollisesti ja samalla yrittää
suojata muita surulta. Lapsille on
tärkeää kertoa reaktioista ja tule-
vista tunteista. Lasta pitää rohkais-
ta kertomaan tunteistaan, koska
lapsi voi pitää itseään omituisena
eikä uskalla kertoa vanhemmille.
Suojelevaa ja iloista lastakaan ei
saa unohtaa surutyössä.

6. TIEDOTTAMINEN

Tiedottaminen on tärkeä osa
toimintaa. Se luo avoimuutta ja
luottamusta toimijoiden välillä sekä
parantaa yhteyttä kodin ja partion
välillä. Tiedottamisen pelisäännöt
on hyvä kertoa vanhemmille jo
toiminnan alkaessa. Miten ja mistä
asioista tiedotetaan lippukunnas-
sa. Miten lapsiin tai nuoriin saa
esimerkiksi yhteyden leirin aikana
ja mistä asioista lasta tai nuorta
tiedotetaan leirin aikana kotona

tapahtuvista asioista. Merkitystä
on sillä, että ollaanko esimerkiksi
viikonloppureissulla lähellä kotia
vai jamboreella toisella puolella
maapalloa.

Isoissa tapahtumissa pitää ottaa
myös huomioon tiedottaminen
tapahtuman vastuutahon puolesta
lippukuntaan päin, jos lippukun-
nanjohtaja ei ole paikalla.

6.1 KRIISITIEDOTTAMINEN

Kriisin tapahtuessa järjestelmäl-
linen ja rauhallinen toiminta on
tärkeää. Tapahtuman sattuessa
on ensin tärkeää auttaa avuntar-
vitsijoita sekä hälyttää tarvittavat
viranomaiset paikalle.

Piirin toiminnanjohtajaa tai hä-
nen varahenkilöään on tiedotettava
asiasta mahdollisimman nopeasti.
Partiolaisten vanhemmat, tausta-
yhteisöjen edustajat tai muut tahot
voivat olla yhteydessä suoraan partiopiiriin tai Suomen Partiolaisiin.

Hämeen partiopiirin alueella
toimitaan seuraavasti seuraavasti:
äkillisissä ja kiireellisissä kriisitil-
anteissa ota yhteys piirin päivys-
tävään numeroon **050 3110 940**
(24/7).

Esimerkiksi, jos:

- partiolainen loukkaantuu va-
kavasti partiotilaisuudessa
- kololla tai kämpällä on tulipa-
lo tai vastaava
- partiolainen käyttäytyy poik-
keavasti
- tapahtumaan tulee ulkopuoli-
sia henkilöitä, jotka käyttäy-
tyvät uhkaavasti

Tiedotusasioissa ja ei kiireellisissä asioissa ota yhteys piirin toiminnanjohtajaan: Tommi Nyman, 050 3110 919 (24/7)

Esimerkiksi, jos:

- epäilette, että lippukunnassanne tapahtuu vääriä töksiä
- lippukunnalla on vakavia erimielisyyksiä vanhempien tai taustayhteisön kanssa
- tiedotusvälineet alkavat kysellä jostakin asiasta
- haluat tiedottaa omaisuusvahingosta

Jos et ole varma, pitääkö ottaa yhteyttä vai ei, ota yhteyttä. Jos et ole varma, kumpaan numeroon soitat, soita iltaisin ja viikonloppuisin päivystävään numeroon.

Toimi seuraavasti:

1. Tarvittaessa hälytä 112
2. Informoi mahdollisimman ajoissa lippukunnanjohtajaa ja piiriä

Kerro puhelimessa seuraavat asiat:

- **MITÄ:**
"On tapahtunut vakava loukkaantuminen"
- **MISSÄ:**
"Lippukunnan xxx leirillä"
- **MILLOIN:**
"Tänään, noin 30 minuuttia sitten"
- **KUKA:**
"Ensimmäisen vuoden seikkailija"
- **MIKSI:**
"Trangiasta kaatui kiehuva vettä"

- **SEURAUKSET:**

"Seikkailija sai toisen asteen palovammoja ylävartaloon ja käsille"

- **TOIMENPITEET:**

"Annettu ensiapu ja kuljetettu ambulanssilla sairaalaan"

- **LISÄTIEDOT:**

"Lisätietoja antaa partiojohtaja N.N numerosta 050-1234567"

- **VARMISTA:**

Kriisir ryhmän hälyttäminen

- **SOPIKAA:**

Kuka informoi vanhempia

Hämeen Partiopiirissä tiedotuksesta vastaa ja lausuntoja antaa ensisijaisesti toiminnanjohtaja ja lippukunnassa lippukunnanjohtaja. Muut eivät tiedota.

Tiedottamisessa on tärkeää muistaa vaitiolovelvollisuus. Toisen ihmisen henkilötietoja tai terveyteen liittyviä tietoja ei saa antaa julkisuuteen. Tapahtuman syitä tai oletuksia ei myöskään saa kertoa. Pelastukseen liittyvästä toiminnasta tiedottavat vain viranomaiset. Paras tapa vastata kyselyihin on antaa tiedottamisesta vastaavan henkilön nimi ja numero. Tapahtumaan osallisia on erityisen tärkeä suojella toimittajilta.

Kriisitilanteissa viestinnän on oltava nopeaa ja avointa. Asioita ei kannata pantata tai salailla. Liian hidas tai joidenkin asioiden kertomatta jättäminen aiheuttaa huhuja, mielipahaa ja jopa virheellisten tietojen leviämistä julkisuuteen.

Nuorten parissa tieto leviää nopeasti, myös väärä tieto ja huhut. Suruviestit tai tieto sairastumisesta tai onnettomuudesta saattaa

olla levinnyt laajalle. Lisäksi tieto muuttuu helposti muotoaan ja erilaiset tarinat alkavat elää ja levitä. On äärimmäisen tärkeää katkaista huhuilta siivet ja tiedottaa säännöllisesti nuoria ja vanhempia. Jokaisella lippukunnalla sekä leiritai tapahtumaorganisaatiolla pitää olla selvillä kuka tiedottaa virallisesti. Äkillisistä tapahtumista kuten loukkaantumisista tai onnettomuuksista ei saa ottaa minkäänlaisia kuvia tai tallenteita. Asioista ei saa tiedottaa sosiaalisessa mediasa missään muodossa. Myös viranomaisten toiminnan kuvaaminen ei ole soveliaista.

Jos tiedotusvälineen edustaja ottaa sinuun yhteyttä tapahtumaan liittyen:

1. Anna toimittajalle kriisiviestinnästä vastaavan yhteystiedot tai pyydä yhteystiedot kriisiviestinnästä vastaavaa varten. Ja kerro, että he hoitavat tiedottamisen.
2. Älä valehtele, mutta älä kerro mitään ylimääräistä
3. Älä oletta tai arvele tapahtuneen syitä seurauksia tai muutakaan asiaan liittyvää
4. Älä kerro kenenkään nimiä tai muuta henkilökohtaista tietoa
5. Pyri aina, että vain tiedotuksesta vastaavat tiedottavat.

Kuva: Aapo Raimio

Kuva: Atte Kesti

Varmista, että lippukunnassasi kaikilla on tieto, miten toimia kriisitilanteissa.

Lähteet

- Dyregrov, A. 1999. 3.painos. Katastrofipsykologian perusteet. Suom. Teva, T. Tampere: Tammer- Paino. Alkuperäinen teos 1993.
- Haasjoki, E., Ollikainen T. 2010. Mikä sun mieltä painaa? Turku. SMS-Tuotanto Oy. Julkaisijat: Turun kriisikeskus, Nuorten kriisityö –hanke, Suomen Mielenterveyseura.
- Hammarlund, C-O. 2010. Toinen päivitetty laitos. Kriisikeskustelu kriisituki, jälki-puinti, stressin ja konfliktin käsittely. Suom. Toivanen, R. Helsinki: Tietosanoma Oy. Alkuperäinen teos 2001.
- Hämeen partiopiiri <http://hp.partio.fi>
- Itsemurhien ehkäisy ja itsemurhaa yrittäneen hoito. 2020. Käypähoito.fi
- Kalliomaa.net
- Mattila, K-P. 2007. Arvosta kohtaaminen arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Juva: PS-kustannus.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto www.mll.fi/nuortennetti/asiaa/ kiusaaminen
- Palosaari, E. 2008 Lupa särkyä kriisistä elämään. Edita. Helsinki.
- Partio.fi/mukavasti-yhdessa

- Poijula, S. 2007. Lapsi ja kriisi, selviytymisen tukeminen. Helsinki ja Jyväskylä: Gum-merrus Oy.
- Saari, S. 2001. Toinen painos. Kuin salama kirkkaalta tai-vaalta. Helsinki: Otava.
- Suomen Partiolaisten kriisi- viestintäohje: [http://toiminta. partio.fi/ sites/partio.fi/files/ suomen-par- tioalaisten-krii- siviestintäohje.pdf](http://toiminta.partio.fi/sites/partio.fi/files/suomen-par-tiolaisten-krii-siviestintäohje.pdf)
- Suomen Punainen Risti. Pur- kukeskustelumalli. [https:// rednet.punainenristi.fi/ si- tes/rednet.mearra.com/files/ tiedostolataukset/Purkukes- kustelu%20kannattaa%20ot- taa%20 tavaksi_o.pdf](https://rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/Purkukes- kustelu%20kannattaa%20ot- taa%20tavaksi_o.pdf)
- Suomen Punainen Risti. Olet kokenut jotain järkyttävää. [https://www.punainenristi.fi/ sites/frc2011.mearra.com/files/ tiedostolataukset/henkinen__ tuki__ suomeksi.pdf](https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/henkinen__tuki__suomeksi.pdf)
- Syömishäiriöliitto. www.syomishairioliitto.fi
- Terveiden ja hyvinvoinnin lai- tos. 2014. [http://www.thl.fi/fi/ tutkimus-ja-asiatuntijatyo/ hankkeet-ja-ohjelmat/kansal- linen-lasten-ja-nuorten-ta- paturmien-ehkaisyn-ohjelma/ tapaturmaiset-ja-vakivaltai- set-ter-veyden-menetykset/ itsemurhat-ja-itsensa-vahin- goittamiset](http://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiatuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/kansal- linen-lasten-ja-nuorten-ta- paturmien-ehkaisyn-ohjelma/ tapaturmaiset-ja-vakivaltai- set-ter-veyden-menetykset/ itsemurhat-ja-itsensa-vahin- goittamiset)
- Turvallisesti yhdessä. Partio [http://partio.fi/sites/partio.fi/ files/turvallisesti_yhdessa_ v2.1.pdf](http://partio.fi/sites/partio.fi/files/turvallisesti_yhdessa_v2.1.pdf)
- Turvallisuusohjeet. Partio. [http://toiminta.partio.fi/si- tes/partio.fi/turvallisuusoh- jeet-2014.pdf](http://toiminta.partio.fi/sites/partio.fi/turvallisuusoh- jeet-2014.pdf)
- Uittomäki, S., Mynttinen, S., Laimio, A. 2011. Miten tukea lasta, kun läheinen on kuol- lut? Opas läheisille sekä lasten ja nuorten parissa työskente- leville. KÄPY – Lapsikuolema- perheet ry. Tampere.
- Uusitalo, T. 2007. Nuorten itsemurhat Suomessa. Lap- siasiavaltuutetun toimiston selvityksiä 2:2007. Julkaisija: Sosiaali- ja terveysministeriö. Lapsiasiavaltuutetun toimisto. Luettavissa [www. lapsiasia.fi](http://www.lapsiasia.fi).
- Väestöliitto. 2015 [http://www. vaestoliitto.fi/vanhemmuus/ tietoa_vanhemmille/ murro- sikaisten-vanhemmat/tietoa/ mielenterveys2/nuoren__ma- sennus/syomishairiot__ja__ viiltely/](http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/ tietoa_vanhemmille/ murro- sikaisten-vanhemmat/tietoa/ mielenterveys2/nuoren__ma- sennus/syomishairiot__ja__ viiltely/)

TOIMINTAOHJEET ENSIAPUTILANTEISIIN

YLEISET OHJEET

1. Tee tilannearvio
2. Pelasta hengenvaarassa olevat
3. Hälytä 112
4. Anna hätäensiapu
5. Anna muu tarvittava ensiapu
6. Opasta
7. Huolehdi myös itsestäsi

OHJEET ELOTTOMUUEDESSA

1. Selvitä, onko henkilö hereillä ravistelemalla olkapäistä ja kovaan ääneen puhuttelemalla
2. Ei, soita 112
3. Avaa hengitystiet nostamalla leuasta ja painamalla otsasta
4. Aseta poskesi henkilön suun päälle katsoen potilasta kohti varpaita, tunnetko hengitystä?
5. Jos potilas ei hengitä tai olet epävarma siitä, aloita elvytys
6. Aseta kädet suorassa kämmenet päällekkäin henkilön paljaalle rintakehälle, keskelle rintalastaa luun päälle
7. Paina 30 kertaa kohtisuoraan alaspäin 5–6 cm, kesto 15–18 s.
8. Painallusten jälkeen siirry puhaltamaan
9. Avaa hengitystiet

10. Aseta suusi henkilön suun päälle ja puhalla kevyesti niin, että henkilön rintakehä nousee ja laskee
11. Jatka elvyttämistä rytmillä 30 painallusta ja 2 puhallusta, kunnes ensihoito antaa luvan lopettaa

JOS KÄYTÖSSÄSI ON DEFIBRILLAATTORI LÄHIETÄISYYDELLÄ

1. Herättelyn, hälyttämisen ja hengityksen tarkistamisen jälkeen laita defibrillaattori päälle
2. Seuraa defibrillaattorin ohjeita

TAJUTON IHMINEN

1. Selvitä onko henkilö hereillä ravistamalla olkapäistä ja kovaan ääneen puhuttelemalla
2. Jos henkilö ei herää, soita 112
3. Avaa hengitystiet nostamalla leuankärjestä ja painamalla otsasta
4. Aseta poskesi henkilön suun päälle katsoen potilasta kohti varpaita
5. Jos henkilö hengittää, aseta hänet kylkiasentoon
6. Mene sille puolelle henkilöä, että selkäsi takana on hyvin tilaa

7. Aseta henkilön sinun puoleisesi käsi ylöspäin
8. Nosta henkilön sinua vastakkainen jalka koukkuun
9. Aseta henkilön sinua vastakkainen käsi henkilön rintakehän yli, että kämmen on henkilön poskea vasten
10. Ota koukussa olevasta polvesta ja vastakkaisen puolen olkapäästä kiinni ja vedä henkilöä itseesi päin
11. Aseta päällimmäinen jalka 90 asteen kulmaan lantiosta niin, että jalat eivät ole päällekkäin
12. Aseta kädet sopivasti pään alle
13. Avaa hengitystiet ja tarkista henkitys
14. Seuraa peruselintoimintoja (hengitys, verenkierto) ensihoidon saapumiseen asti
15. Pidä henkilö lämpimänä

SUURI VERENVUOTO

1. Rauhoita tilanne
2. Paina itse tai pyydä loukkaantunutta painamaan suoraan vuotokohtaan
3. Auta loukkaantunut istumaan tai makuulle
4. Tee paineside vuotavan haavan päälle
5. Kuljeta henkilö jatkohoitoon
6. Soita 112, jos loukkaantuneella on sokin oireita tai paineside ei tyrehdytä vuotoa
7. Huomioi sokin vaara
8. Haavassa olevia vierasesineitä ei saa poistaa

PALOVAMMA

1. Rauhoita tilanne
2. Viilennä palovammaa haalealla vedellä 10 minuuttia tai kunnes kipu lakkaa
3. Peitä palovamma kevyesti puhtaalla sidoksella
4. Jos olet epävarma vamman vakavuudesta soita 112
5. Jatkohoitoon kaikki:
 - f. 3° palovammat
 - g. Henkilön kättä isommat 2° palovammat
 - h. Kaikki alle 5-vuotiaiden palovammat
 - i. Palovammat kasvojen, korvien tai genitaalialueella
 - j. Kemikaali / sähkö / säteily / painehöyry palovammat
 - k. Hengitystiepalovammat
 - l. Palovamma ulottuu kaulan, raajan tai kehon ympäri

NIVELVAMMAT

1. Purista tai paina vammakohdtaa käsin välittömästi
2. Jäähdytä kylmällä noin 15–20 min., älä laita kylmää suoraan paljaalle iholle
3. Toimita ihminen tarvittaessa jatkohoitoon
4. Älä korjaa virheasentoa

MURTUMAT

1. Tyrehdytä avomurtuman verenvuodot
2. Tue murtunut raaja liikku-mattomaksi mahdollisimman kivuttomaan asentoon
3. Älä liikuttele murtunutta raajaa ja pidä loukkaantunut lämpimänä
4. Älä korjaa virheasentoa
5. Huolehdi autettava jatkohoi-toon tai soita tarvittaessa 112

ALHAINEN VERENSOKERI

1. Seuraa diabeetikon tilaa ja muistuta ruokailusta rasitta-vissa olosuhteissa
2. Jos henkilö käy ärtyisäksi, välinpitämättömäksi tai on sekava, tarjoa sokeripitoista juotavaa, jos henkilön tajun-nantaso on normaali
3. Jos tila ei korjaannu sokeri-pitoisella juomalla 10 min tai menee tajuttomaksi, soita 112
4. Tajuttomalle ihmiselle ei saa laittaa mitään suuhun
5. Laita tajuton kylkiasentoon
6. Seuraa peruselintoimintoja

KOURISTELUKOHTAUS

1. Soita 112
2. Älä estä kouristusliikkeitä
3. Seuraa kellosta kouristuksen kesto
4. Suojaa päätä
5. Älä laita suuhun mitään
6. Kouristusten loputtua käännä

potilas kylkiasentoon

7. Kouristelun loputtua tarkista hengittääkö ihminen
8. Jos ihminen sairastaa epilep-siaa ja kouristuksen alettua kestää maksimissaan 5 min siihen, että ihminen on hereil-lä ja tietää tapahtuneen, eikä edeltävän vuorokauden aikana ole kouristuksia, voi ihminen jäädä lepäämään eikä jatko-hoitoa tarvita

ASTMAKOHTAUS

1. Kysy tarvitseeko ihminen apua
2. Hae ihmisen lääkkeet ja avusta häntä ottamaan lääkkeet
3. Aseta henkilö nojaamaan eteenpäin omia polviaan tai pöytää vasten
4. Jos kohtaus ei mene lääkkeillä pois, soita 112

ALLERGINEN REAKTIO

1. Poista altistusta aiheuttava aine
2. Varmista peruselintoiminnot
3. Auta ihmistä ottamaan omat mahdolliset allergialääkkeet
4. Vakavassa allergisessa reak-tiossa soita 112
5. Auta henkilö asentoon, jos-sa on helppo hengittää esim. puoli-istuva asento
6. Jos henkilöllä on oma ad-renaliniinautoinjektori, avusta tarvittaessa sen pistämisessä reiteen
7. Tarkkaile henkilön vointia ja hengitystä

HENKINEN SOKKI

1. Älä jätä ketään yksin
2. Huolehdi käytännön asioista ja perustarpeista (kylmä, jano, nälkä)
3. Kerro rehellisesti asioista
4. Kuuntele ja kuule, hiljaisuus on myös hyväksyttävää
5. Vältä tarjoamasta omia ratkaisuja, omia kokemuksia tai mitätöintiä ("älä itke," "kyllä se siitä")
6. Huolehdi turvallisuudesta ja ole rauhallinen
7. Pidä huolta itsestäsi ja tiedosta oma rajallisuus. Pyydä toista auttamaan, jos et itse pysty
8. Kerro ja anna materiaalia tavallisista tavoista reagoida, esim. Olet kohdannut jotain järkyttävää -esite: https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/henkinen_tutki_suomeksi.pdf

PURKUKESKUSTELUMALLI TILAINTEISIIN, JOSSA KRIISIRYHMÄÄ EI KUTSUTA PAIKALLE

1. Kokoontukaa rauhalliseen paikkaan, istukaa ringissä siten, että kaikilla on katsekontakti toisiinsa
2. Sopikaa luottamuksellisuudesta, henkilökohtaiset tunteet ja ajatukset jäävät vain ryhmän tietoon, niitä kerrota eteenpäin
3. Käykää läpi tapahtumat ja toiminta siten, että jokainen mukana ollut kertoo oman tehtävänsä ja kokemuksensa tehtävästään ja tapahtumista
4. Jokainen tuo esille sekä tunteuksensa että ajatuksensa toimintatilanteen kulun aikana ja sen jälkeen
5. Vetäjä tekee lopuksi yhteenvedon. Mikäli jollekin on vaikeaa irrota toimintatilanteesta tai kokemus on ollut psyykkisesti erityisen kuormittava, on arvioitava, tarvitseeko hän lisätukea kriisiryhmän kautta.
6. Kerro lopuksi kenen puoleen kääntyä (lippukunnanjohtaja, kriisiryhmä), jos tapahtumat tai omat rooli alkavat vaivata häiritsevästi mieltä tai arkea myöhemmin.

TOIMINTAOHJEET ENSIAPUTILANTEISIIN

YLEISET OHJEET

1. Tee tilannearvio
2. Pelasta hengenvaarassa olevat
3. Hälytä 112
4. Anna hätäensiapu
5. Anna muu tarvittava ensiapu
6. Opasta
7. Huolehdi myös itsestäsi

Hätänumero 112

Piirin päivystävä kriisinumero (24 h) 050 3110 940

Myrkytystietokeskus 09 471977

Rikosuhripäivystys 0203 16116

Hämeen Partiopiiri ry

Yliopistonkatu 60 A

33100 Tampere

p. 03 3123 4900

partio toimisto.tampere@partio.fi

hp.partio.fi